

Regeringen,
Klimat- och näringslivsdepartementet
Via E-post

Yttrande över förslag till förordning om ändring i förordningen om bidrag för energieffektivisering i småhus

Er beteckning: KN2026/00946

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Kronobergs län är positiv till förslaget långsiktighet, men ser en risk för att stödet blir översökt och att de avsatta medlen som följd tar slut. Länsstyrelsen bedömer att ett mindre antal av länets småhus förväntas kunna dra nytta av stödet.

Länsstyrelsen ser en risk att brist på medel leder till en mer ojämn fördelning av stödet mellan ekonomiskt starka och ekonomiskt svaga hushåll. En andel av stödet kan förväntas gå till nödvändiga renoveringsåtgärder, som fönsterbyten, där energieffektivisering inte är det huvudsakliga syftet.

Länsstyrelsen ser positivt på en förenkling av ansökningskraven men föreslår att fler åtgärder inkluderas. Länsstyrelsen ser även positivt på möjlighet till stöd för anslutning till fjärrvärme men anser att bidrag även ska kunna ges till klimatskärmsåtgärder för dessa hus.

Den lägsta materialkostnaden för att bli stödberättigad ökar vilket Länsstyrelsen ser som ett möjligt hinder för kostnadseffektiva åtgärder i mindre småhus klimatskärm. Samtidigt ökar tröskeln för hushåll med små marginaler att genomföra åtgärder. Därför föreslår Länsstyrelsen ett sänkt lägsta utbetalningsbelopp.

Länsstyrelsen anser att remissförslaget saknar kulturmiljöperspektiv och beskrivning av konsekvenserna förslaget får för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Fler husägare ska omfattas av bidraget samtidigt som bidragsandelen sänks

Förenkling av ansökningskrav och sökandes stödbehov

Länsstyrelsen instämmer i behovet av att förenkla ansökningskraven och på så vis skapa en större förutsägbarhet för de sökande. Det sätt som kraven var utformade på i första omgången av detta stöd var dels allt för omfattande och inte anpassade för hur renoveringsarbeten utförs i praktiken. Ett exempel var alltför specifika krav på olika tidsgränser inom vilka utrustning köptes in och när själva åtgärden genomfördes. Det blev ett hinder för sökande att erhålla bidrag, trots att insatserna hade utförts och stödets syfte uppnåtts. Länsstyrelsen välkomnar därför och tillstyrker de förslag som lämnas till förenklingar av ansökningsförfarandet.

Utöver de förenklingar som föreslås visar erfarenheterna, från första omgången av detta stöd, att de sökande behöver stöd och vägledning. Detta kan med fördel ske genom att ge tydliga uppdrag och utökade medel för vägledning till både kommunala energi- och klimatrådgivare och länsstyrelserna.

Stödets omfattning och ändamålsenlighet

Det är positivt att förslaget ger möjlighet till stöd att ansluta bostäder till fjärrvärme. Det bidrar till ökad elproduktion från kraftvärme, minskade effekttoppar och en mer robust försörjning av bostäders energibehov. Vi instämmer däremot inte i att hus som värms med fjärrvärme ska undantas från stödet helt. Länsstyrelsen anser att bidrag ska ges till klimatskärmsåtgärder, då det bidrar till att göra fjärrvärmeförsörjningen både mer energi- och resurseffektiv. Ett sådant stöd är också i linje med stödets syfte, att främja en effektiv energianvändning och på så sätt minska hushållens sårbarhet vid höga energipriser.

När det gäller att avgränsa stödet så att det inte riktas till bostäder med för hög energiprestanda vill Länsstyrelsen framföra att energideklarationsklass D, eller sämre, vore en mer ändamålsenlig gräns än värdeår. Ett hinder för ett sådant krav är förekomsten av energideklarationer i småhus. I de fall energideklaration saknas kan istället värdeår användas.

Det finns ett löpande renoveringsbehov i småhus vilket innebär möjligheter för energieffektivisering. Energieffektiviseringen som följer av renoveringen kan vara mer eller mindre kostnadseffektiv. Länsstyrelsen ser för sannolikt att en andel av stödet går till byte av fönster och dörrar där en energibesparing blir en effekt av åtgärden, men inte det huvudsakliga syftet. Länsstyrelsen ser därför en risk att stödet används för åtgärder som skulle ha utförts även utan stöd som en del av det planerade underhållet. Dessa åtgärder i sig är inte nödvändigtvis de mest effektiva sett till förordningens syfte.

Länsstyrelsen föreslår att stödet ska inkludera fler åtgärder. De åtgärder som vi ser behov av att inkludera är; snålspolande armaturer, värmeväxlare för återvinning av värme ur avloppsvatten samt isolering av källare och husgrunder.

Länsstyrelse tillstyrker förändringen att stödet inte längre ska omfatta luft-luft-värmepumpar.

Klimatskärmsåtgärder för fjärrvärmeanslutna småhus

Länsstyrelsen föreslår att för hus anslutna till fjärrvärme bör bidrag kunna lämnas för klimatskärmsåtgärder. Det skulle göra att förordningen i större utsträckning bidrar till förordningens mål att skydda hushåll från ökande energipriser. På sikt bidrar det till fjärrvärmens långsiktiga hållbarhet.

Priset på fjärrvärme bestäms bland annat utifrån kostnaden för andra uppvärmningsalternativ. Fjärrvärmekunder påverkas då av ökande energipriser även om dessa inte har en direkt koppling till fjärrvärmens driftkostnader. Snitthöjningen på fjärrvärme i Kronoberg låg 2024 på 23,7 procent jämfört med genomsnittet i landet på 15,2 procent. Det är rimligt att småhus med fjärrvärme ges samma möjligheter att sänka sina uppvärmningskostnader genom klimatskärmsåtgärder som småhus med andra uppvärmningsalternativ.

Bränsle till fjärrvärme kommer i huvudsak från förnyelsebara källor, med en viss andel avfallsförbränning och en mindre mängd fossilt bränsle. I Kronoberg stod förnyelsebara bränslen för 94,2 procent av fjärrvärmeproduktionen år 2024. Uttaget av förnyelsebara bränslen ur skog och mark är inte obegränsat eller utan miljöpåverkan.

Biobränsle står för en stor och viktig andel av Kronobergs energianvändning. Förslaget om att tillåta klimatskärmsåtgärder för

fjärrvärmeanslutna småhus verkar för att underlätta länets mål att prioritera en fortsatt utbyggnad av fjärrvärme och möta länets utmaning att upprätthålla tillräcklig bioråvara i framtiden utan att riskera negativa effekter på biologisk mångfald och i konkurrens med andra samhällsbehov.

För avfallsandelen finns mål om en minskad mängd avfall genom att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall. För att effektivare använda en minskande mängd tillgängligt bränsle för fjärrvärme bör användningen hos de individuella fjärrvärmekunderna minska.

Länsstyrelsen tillstyrker att värmesystemåtgärder inte ska vara bidragsberättigade för småhus anslutna till fjärrvärmenätet, då det motverkar förordningens syfte att främja ett minskat effektbehov.

Bidragsbeloppets storlek

Länsstyrelsen anser att lägsta bidragsbeloppet bör sänkas till 6 000 kronor. Det skulle bevara den lägsta bidragsberättigade materialkostnaden som 20 000 kronor och göra stödet mer tillgängligt.

Genom att sänka bidragsandelen till 30 procent ökar medfinansieringsgraden från hushållen. Målet är att de avsatta medlen ska räcka till en större sammanlagd energieffektivisering. Den ökade medfinansieringen innebär att den lägsta bidragsberättigade materialkostnaden ökar från 20 000 till 33 334 kronor.

För klimatskrämsåtgärder så är de mest kostnadseffektiva lösningarna ofta vindtätning av klimatskärmen och tilläggsisolering av vindsbjälklag. Materialkostnaden för dessa åtgärder är relativt låg. Byte av fönster och dörrar är generellt mer kostsamma åtgärder med längre återbetalningstid. 20 000 kronor motsvarar cirka 300 mm tilläggsisolering på ett 100 kvadratmeter stort vindsbjälklag. Genom att sänka det lägsta bidragsbeloppet görs stödet mer tillgängligt för hushåll i mindre småhus, eller med sämre ekonomiska förutsättningar. Det ökar möjligheten för fler hushåll att välja de mest kostnadseffektiva lösningarna för klimatskrämsåtgärder och söka stödet.

Bakgrundsinformation

300 miljoner per år avsätts under 2026–2030. Kronoberg hade 2024 53 953 småhus, ungefär 2 procent av Sveriges totala antal. Utifrån att stödet söks i proportion till antal småhus, och med ett antaget medelvärde på bidragsutbetalning på 40 000 kronor uppskattar Länsstyrelsen att 750 småhus, 1,39 procent av Kronobergs småhusbestånd, kan få stöd utbetalt.

På nationell nivå söktes föregående stöd cirka 38 600 gånger under 2023–2025. Stödet är nu breddat så att fler kan söka och utformat för att färre ska få avslag. Med ett antagande på 15 procent avslag så skulle länsstyrelserna bevilja 16 405 stöd per år om antalet ansökningar per år är oförändrat jämfört med föregående stöd. Med en genomsnittlig utbetalning på 40 000 kronor motsvarar det 656,2 miljoner kronor per år.

Av Kronobergs småhus har cirka 31 000 ett värdeår tidigare än 1990 enligt sammanställning från energi- och bostadsstöds nationella samordning. Med utgångspunkten att 15 procent använder fjärrvärme blir antalet som kan söka stödet 26 350 småhus. Med en genomsnittlig utbetalning på 40 000 kronor kan 2,85 procent av dessa småhus få stöd.

Konsekvenser för en hållbar utveckling i länet

Länsstyrelsen anser att förslaget bidrar till en mer hållbar utveckling i länet genom att sänka energianvändningen och energikostnaden för småhusägare.

Ekonomiska konsekvenser

Länsstyrelsen anser att stödet för enskilda småhus kan möjliggöra större individuella besparingar. Inköp av material och tjänster för att utföra åtgärder kan förväntas ha en positiv inverkan för lokala företag.

Miljömässiga konsekvenser

Förslaget i sin ursprungliga form kan förväntas leda till en minskad energianvändning från olja, biobränsle och el. Småhus som byter från olja, gas eller biobränsle till värmepump ökar sin elanvändning. Förslaget förväntas leda till en ökad användning av fjärrvärme.

De miljömässiga konsekvenserna beror på hur stödet fördelar sig över hus med olika uppvärmningssystem och vilka åtgärder som dessa vidtar. Enbart en mindre andel småhus använder icke-förnyelsebara bränslen för uppvärmning och ett mer riktat stöd skulle på ett mer effektivt sätt bidra till att fasa ut dessa bränslen.

År 2024 använde Kronobergs småhus 443 303 MWh el, 224 075 MWh fjärrvärme, 302 775 MWh fasta förnyelsebara bränslen och 1 945 MWh flytande icke-förnybara bränslen. Den totala energianvändningen för småhus var 972 098 MWh.

Utifrån att 750 småhus får 30 procents genomsnittlig energibesparing, där ett småhus använder 20 000 kWh/år, blir energibesparingen för småhus i Kronoberg uppskattningsvis 4 500 MWh/år. Energibesparingen motsvarar 0,46 procent av småhusens totala energianvändning.

Konsekvenser för social hållbarhet

Det är positivt att stödet har en långsiktig inriktning, men de årliga anslag som föreslås bedöms inte räcka till. Det gör att det finns en uppenbar risk för att långa väntetider kommer undergräva förtroendet för detta och andra nationella stöd, vilket kan bidra till att stödets effektpotential inte uppnås. Länsstyrelsen har i färskt minne hur stödet till solceller under lång tid var översökt och vilka negativa effekter det fick för de sökande som i många fall fick vänta i flera år för att erhålla stödet.

Länsstyrelsen anser att remissförslaget ger fler möjligheter att ansöka om stödet än tidigare vilket gör stödet mer jämlikt. Men, är de årliga anslagen otillräckliga finns en risk att stödet i större utsträckning eller enbart går till de som är tillräckligt insatta för att snabbt genomföra åtgärder och söka stödet. Grupper som inte nås av information om stödet tillräckligt snabbt riskerar att bli utan. Detta gäller också ekonomiskt svaga hushåll som inte omedelbart har budget för att investera i åtgärder men skulle kunna göra det längre fram.

Det finns en risk om förtroendet för stödet minskar och att åtgärder uteblir, då småhusägare ser det som osäkert om de kan få stöd eller inte. Småhusägare kan avstå om de långsiktigt saknar förmåga att ekonomiskt vänta på att stöd betalas ut sent eller inte alls. Ekonomiskt starka hushåll har råd att ta större ekonomiska risker.

Stödet riskerar då att i större utsträckning gå till hushåll med stark ekonomi. Syftet att stärka hushållens ekonomi mot ökade energipriser uppfylls då i lägre utsträckning hos de med störst ekonomiskt behov.

Konsekvenser för kulturhistorisk bebyggelse

Länsstyrelsen konstaterar att kulturmiljöperspektivet helt saknas i remissförslaget, liksom vilka konsekvenser förordningsändringarna kommer att innebära för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Energieffektiviseringar i kulturhistorisk bebyggelse förutsätter att det finns en förförståelse om miljöns värden och att det görs sakkunniga bedömningar om byggnadens kulturvärden. Detta ställer i sin tur höga kunskapskrav på såväl kommunerna som på enskilda fastighetsägare i avvägningen mot varsamhetskravet och förvanskningförbudet. Länsstyrelsen ser annars att det finns en risk att statligt bidragsmedel understödjer ovarsamma och förvanskande fasadförändringar.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Maria Arnholm med energi- och bostadsstödshandläggare Axel Nordin som föredragande. I den slutliga handläggningen har också vikarierande samhällsutvecklingsdirektör Max Hector, klimat- och energisamordnare Per-Anders Persson och kulturmiljöhandläggare Veronica Trygg medverkat.